

Definice sociální ekonomiky

- Principy i definice byly představeny a poté schváleny výroční členskou schůzí TESSEA na konferenci v září 2010 a revidovány v roce 2011. Vycházejí přitom z mezinárodních definic EMES, CIRIEC atd., jsou s nimi plně kompatibilní.

Pojem sociální ekonomika

- vnímáme jako souhrn aktivit uskutečňovaných subjekty sociální ekonomiky, jejichž cílem je zvýšit zaměstnanost v místních podmínkách anebo uspokojit další potřeby a cíle komunity v oblasti ekonomického, sociálního, kulturního a environmentálního rozvoje.

Subjekty sociální ekonomiky

jsou sociální podniky, podpůrné finanční, poradenské a vzdělávací instituce pro sociální podnikání a nestátní neziskové organizace, které vykonávají ekonomické aktivity za účelem pracovního uplatnění svých klientů nebo pro dofinancování svého poslání

Subjekty sociální ekonomiky sdílí společné hodnoty, kterými jsou:

- naplňování veřejně prospěšného cíle,
- demokratické rozhodování,
- podpora iniciativy občanů,
- nezávislost na veřejných či soukromých institucích,
- jiný způsob zacházení se ziskem,
- zohledňování environmentálních aspektů,
- uspokojování přednostně místních potřeb a využívání přednostně místních zdrojů.

Sociální podnikání

- jsou podnikatelské aktivity prospívající společnosti a životnímu prostředí. SP hraje důležitou roli v místním rozvoji a často vytváří pracovní příležitosti pro osoby se zdravotním, sociálním nebo kulturním znevýhodněním. Zisk je z větší části použit pro další rozvoj sociálního podniku. Pro sociální podnik je stejně důležité dosahování zisku i zvýšení veřejného prospěchu.

Sociální podnik

- se rozumí „subjekt sociálního podnikání“, tj. právnická osoba založená dle soukromého práva nebo její součást nebo fyzická osoba, které splňují principy sociálního podniku. Sociální podnik naplňuje veřejně prospěšný cíl, který je formulován v zakládacích dokumentech. Vzniká a rozvíjí se na konceptu tzv. trojího prospěchu (anglicky triple bottom line) – ekonomického, sociálního a environmentálního

PRINCIPY SOCIÁLNÍHO PODNIKU	1. Sociální prospěch	2. Ekonomický prospěch	3. Environmentální a místní prospěch
<p>CHARAKTERISTIKY</p> <p>(jsou v souladu s evropským pojetím sociálního podniku. Sociální podnik je má splňovat nebo k nim směřovat.)</p>	<p>a) Provozování aktivity prospívající společnosti či specifické skupině (znevýhodněných) lidí.</p> <p>b) Participace zaměstnanců a členů na strategickém směřování podniku</p> <p>c) Případný zisk používán přednostně pro rozvoj sociálního podniku a/nebo pro naplnění veřejně prospěšných cílů.</p>	<p>a) Vykonávání soustavné ekonomické aktivity.</p> <p>b) Nezávislost (autonomie) v manažerském rozhodování a řízení na externích zakladatelích nebo zřizovateli.</p> <p>c) Alespoň minimální podíl tržeb z prodeje výrobků a služeb na celkových výnosech a jeho dynamika.</p> <p>d) Schopnost zvládat ekonomická rizika</p> <p>e) Trend směrem k placené práci.</p>	<p>a) Přednostní uspokojování potřeb místní komunity</p> <p>b) Využívání přednostně místních zdrojů</p> <p>c) Uspokojování přednostně místní poptávky</p> <p>d) Zohledňování environmentálních aspektů výroby i spotřeby.</p> <p>e) Spolupráce sociálního podniku s důležitými místními aktéry</p> <p>f) Inovativní přístupy a řešení.</p>

Co není sociální podnik

- sociálním podnikem není automaticky každý zaměstnavatel, který se takto označí
- není to každý společensky odpovědný podnik (tzv. CSR), protože ten bývá zřízen primárně za účelem zisku
- není to nestátní nezisková organizace (dále jen NNO), která si přivydělává prodejem výrobků nebo služeb, ale podnikatelské projevy NNO mohou být základem sociálního podniku
- není to sociálně terapeutické pracoviště (zpravidla NNO), protože se jedná v zásadě o službu klientům a nejde v ní o zaměstnávání v ekonomickém smyslu
- integračním sociálním podnikem nemusí být automaticky každý zaměstnavatel s více jak 50% osob se zdravotním postižením
- není to nadnárodní společnost ani její část, případně podnik na této společnosti závislý

Příklady

- <http://www.chrpakrnov.cz/>
- <http://www.onzajirkov.cz/>

Historie

Ekonomické projevy místní solidarity

Starší formy solidarity

- občinová sdružení společné práce a obecní půda až do středověku
běžné, konec během „ohrazování“ od 16. století
- hospodářská sdružení cechů, obchodních spolků a sdružení měst,
tovaryšstva, vzájemné „pojišťovny“

Všem byla společná

- idea vzájemné podpory, určité solidarity, stability
- spolurozhodování,
- spravedlivého podílu na výsledku i ztrátě, zajištění finančních zdrojů
- a také nezávislosti na vyšší autoritě

První (autentické) družstvo

První co-operative „Rochdale Society of Equitable pioneers“ (Společenství spravedlivých průkopníků z Rochdale) založené v říjnu 1844 poblíž Manchesteru

V anglickém hrabství Yorkshire.

Bylo založeno 28 nezaměstnanými tkalci, a v roce 1880 již mělo družstevní hnutí 10 613 členů.

Obsah stanov

- Od jejich ustanovení se prakticky dodnes odvozuje „pravost“ družstva

8 zásad

1. **demokratické řízení** na (principu 1 člen = 1 hlas),
2. **otevřené členství** (vstoupit může každý, kdo přinese stanovený malý vklad)
3. **pevný a limitovaný úrok** z vloženého kapitálu,
4. distribuce přebytků jako **dividenda z prodeje**
5. **prodej za hotové**,
6. do prodeje dodávat pouze **surovinově čisté a nefalšované zboží** (což může spotřebiteli vlastněná společnost snadno zajistit),
7. **vzdělávání**
8. **politická a náboženská neutralita**

Počáteční rozvoj družstev

Dvacet let nato již bylo na světě 100 000 družstevníků a obrat družstev dosahoval 2,5 mil. liber.

Obdobně jako v Anglii se družstva rychle šířila také v ostatní Evropě, včetně Rakouska-Uherska, kde navazovala na nové myšlenky a staré domácí tradice.

Geografické rozdíly

Na západě Evropy reagovala družstva častěji na

- nezaměstnanost a drahotu (spotřební a výrobní
- družstva -W.King, R.Owen),

Ve střední Evropě na nedostatek kapitálu a drahý úvěr (družstva úsporní a úvěrní – F.C. Kampelík, F.H.

- Schulze – Delitsch, , F.W.Reiffeisen).

Střední Evropa

- Právě úsporní a úvěrní družstva zasáhla podstatným způsobem do sociálně ekonomického rozvoje hustě osídlených venkovských regionů střední Evropy.

Feirabend, L., Zemědělské družstevnictví v Československu do roku 1952, Stehlík 2007

80. léta 20. století

- *1980 – Francie: Charta sociální ekonomiky .*
- *Navazuje na práci svazů družstev, asociací a vzájemných společností, které působí kontinuálně ve Francii (tzv. třetí sektor). Odkazy na evropské tradice vzájemně podpůrných aktivit a solidarity.*
- *Snaha integrovat sociální problémy i do ekonomiky.*

Definice hlavních hodnot sociální ekonomiky

1. *Solidarita*
2. *Společné provozování ekonomických aktivit a sociální prospěšnosti*
3. *Demokratické prvky v řízení a zapojení členů v organizaci*
4. *Reinvestice zisku*

Historie

- *1981 – vzniká vládní dekret o sociální ekonomice, zaveden do francouzské legislativy. Vzniká meziministerská Rada sociální ekonomiky (Délégation interministérielle à l'innovation sociale et à l'économie sociale).*

Hlavní oblasti sociální ekonomiky

- 1. Pracovní integrace skupin osob ohrožených sociálním vyloučením*
- 2. Osobní služby (služby péče o děti, služby pro starší občany, pomoc znevýhodněným lidem)*
- 3. Místní rozvoj znevýhodněných oblastí: odlehlé venkovské oblasti, čtvrtě v městech a velkoměstech*

Formy podniků sociální ekonomiky

1. výrobní, sociální a spotřebitelská **družstva** začleňující znevýhodněné skupiny obyvatelstva (tj. lidé s postižením, lidé ohrožení nezaměstnaností, min. **30%** z celkového počtu pracovníků) nebo družstva poskytující služby lidem ohroženým sociálním vyloučením, která mohou rovněž zaměstnávat znevýhodněné osoby.
2. občanská sdružení a jiné **neziskové organizace** poskytující služby znevýhodněným osobám nebo mající výrobní program se zaměstnáváním znevýhodněných osob
3. tzv. **mutuals (Francie)** - vzájemné společnosti, poskytující služby nebo mající výrobní program
4. Uplatňují se též **organizace typu s.r.o.**, které však naplňují charakteristiky subjektů sociální ekonomiky a prosazující principy místního udržitelného rozvoje se šetrným využitím místních zdrojů

Současná situace v Evropě

- Dostupné údaje uvádějí, že ve starých zemích EU pracuje v tzv. nestátním neziskovém sektoru až 6% obyvatelstva a vytváří se v něm 4% HDP.
- Sociální podnikání v různých částech Evropy vychází z kulturních a historických tradic země.

Francouzské pojetí

Idea „třetího sektoru“. Různé typy neziskových organizací.

Francie – družstevnictví (v roce 2004 bylo v družstvech zapojeno 3 mil Francouzů).
Asociace, mutuals. Bytové družstevnictví.

- **Belgie**
- **Holandsko**
- **Dánsko**

Jižanské pojetí

- Itálie, Španělsko, Portugalsko, Řecko. Hlavním subjektem sociálního podnikání jsou **sociální družstva (A,B)**.
- Tato družstva jednak zaměstnávají lidi s různým postižením a jinak sociálně hendikepované nebo nabízejí v místě různé služby, především sociální a sociálně zdravotní.
- V **Itálii** existuje zvláštní legislativa upravující existenci sociálních družstev, 391/1991.

Družstva typu A - poskytující služby

Družstva typu B – zaměstnávají postižené osoby

- Sociální družstva typu A – tato družstva poskytují zdravotní, sociální nebo vzdělávací služby.
- Sociální družstva typu B – tato družstva zajišťují integraci lidí, kteří jsou znevýhodnění na pracovním trhu. (nejméně 30% těchto osob)

Anglosaské pojetí

- podnikání není vázáno na převažující právní formu podniku, uplatňují se **nejrůznější nestátní neziskové organizace, občanská sdružení, organizace typu našich s.r.o., které však naplňují charakteristiky a principy sociálního podniku** (např. Community Interest Companies) .
- **Ve Velké Británii dnes působí zhruba 60 tisíc sociálních podniků.**
- Fair Trade, bytové družstevnictví, zaměstnávání, služby

Velká Británie

- <http://www.socialenterprise.org.uk/>

Severské pojetí

Zdůrazňuje oblast zaměstnávání lidí s fyzickým a mentálním hendikapem, na místní úrovni vznikají různé podniky často formou public-private partnership, Úloha municipalit je vzhledem k objemu veřejných financí, jimiž místní vlády disponují, v evropském kontextu výjimečně velká.

středoevropské členské země

EU

- Pojem sociálního podnikání teprve zabydluje, není stanovena jeho oficiální definice ani jednotné chápání. Politická vůle k prosazení sociálního podnikání je kolísavá, pravicové i levicové vlády zatím, jak se zdá, zcela nedoceňují jeho sociální význam ani ekonomický potenciál. Přesto v uplynulých dvou letech byly v některých zemích učiněny první kroky k jeho zavedení (Polsko, Maďarsko, Česká republika, Slovinsko).
- V ČR je od roku 2009 možné čerpat finanční podporu na založení sociálního podniku prostřednictvím programu OP LZZ (MPSV ČR), prioritní osa 3.

Další země

- USA
- Kanada
- Austrálie
- Indie
- Latinská Amerika

Ukázka

- www.ceske-socialni-podnikani.cz